

Nivalan varhaiskasvatuksen
tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

1.8.2023

1. Johdanto	3
2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	3
3. Selvitys varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotilanteesta	4
4. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyön osa-alueet.....	5
4.1 Toiminnan järjestäminen	5
4.2 Toiminnan suunnittelu ja arviointi.....	5
4.3 Elämäkatsomus, vakaumus ja mielipide.....	5
4.4 Etninen tausta, kansallisuus ja kieli.....	5
4.5 Seksuaalinen suuntautuminen.....	5
4.7 Vammaisuus ja terveydentila.....	6
6. Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi.....	6

LIITE

1. JOHDANTO

Tämä suunnitelma toimii pohjana Nivalan varhaiskasvatuksen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämistyölle. Suunnitelmaa täydennetään ja yksilöidään erilliseen suunnitelmapohjaan (Arjen opas).

Yksikkökohtainen toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään kunkin päiväkodin /perhepäivähoidon tarpeiden pohjalta. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilökunnan kanssa. Suunnitelman tekoon osallistetaan lapset ja vanhemmat. Suunnitelma tarkistetaan vuosittain.

Velvoite laatia toimipaikkakohtainen tasa-arvosuunnitelma koskee päiväkotitoimintaa.

Perhepäivähoidon ja kunnallisen avoimen varhaiskasvatuksen osalta kunta laatii yhteistyössä alueensa toimijoiden kanssa toimijoille yhteiset tasa-arvosuunnitelmat. Tasa-arvosuunnitelma tulee päivittää vuoden tai vähintään kolmen vuoden välein.

2. TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUS

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa kaikille ihmisille samoja ihmisoikeuksia ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Yhdenvertaisuus ei merkitse sitä, että ”kaikki jaetaan aina tasan kaikille”, vaan kullakin lapsella on esimerkiksi oikeus saada tarvitsemansa tuki.

Käsitteellä **tasa-arvo** tarkoitetaan yleensä sukupuolten välistä tasa-arvoa. Sukupuoli on moninainen asia. Se ei koske vain naisia ja miehiä, vaan myös muita sukupuoli-identiteettejä. Sukupuolten tasa-arvo tarkoittaa sukupuolten yhtäläisiä oikeuksia.

Yhdenvertaisuussuunnitelmassa tarkkaillaan yksiköiden toimintaa kaikkien lasten yhdenvertaisuuden kannalta. **Tasa-arvosuunnitelma** keskittyy sukupuolten tasa-arvoiseen kohteluun sekä sukupuolivähemmistöjen huomioimiseen.

Toiminnallinen suunnitelma sisältää seuraavat asiat:

1. Selvitys varhaiskasvatusyksikön tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun nykytilanteesta

Suunnitelma perustuu kyselyyn tai muuhun yksikössä tehtyyn kartoitukseen. Tässä osassa kuvataan, miten nykytilaa kartoitettiin ja mitkä ovat kartoituksen tulokset.

2. Tavoitteet ja toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi

Yksikkö asettaa kartoituksen ja nykytilan kuvauksen perusteella vähintään yhden tavoitteen päiväkodin/ perhepäivähoidon tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyölle. Tavoitteiden saavuttamiseksi laaditaan konkreettiset toimenpiteet toimikausittain.

3. Suunnitelman seuranta, toimenpiteiden tulokset ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain. Arvioinnin perusteella määritellään toimenpiteet seuraavalle toimikaudelle.

Yksikön tasa-arvon ja yhdenvertaisen kohtelun nykytilanteen kuvaus, tavoite/tavoitteet, toimenpiteet ja arviointi liitetään osaksi Arjen opasta.

3. SELVITYS VARHAISKASVATUSYKSIKÖN YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOTILANTEESTA

Keskeistä on selvittää, miten yhdenvertaisuus toteutuu tällä hetkellä ja miten se voisi toteutua paremmin. Selvityksen tavoitteena on saada realistinen kuva siitä, millainen tilanne on ja erityisesti tunnistaa ongelmallisia osa-alueita tai ryhmiä, jotka ovat muita huonommassa asemassa. Tärkeää on, että kaikki ymmärtävät, mistä syrjinnässä ja yhdenvertaisuudessa on kyse ja millaisia normeja varhaiskasvatuksessa saatetaan ylläpitää tiedostamatta.

Tasa-arvosuunnittelussa selvitetään, millainen on tasa-arvoinen varhaiskasvatusyksikkö, mitkä asiat voivat estää sukupuolten tasa-arvon toteutumista ja mitkä asiat taas edistävät tasa-arvoa. Huomioidaan myös, millä toimintatavoilla lapsilla on sukupuolesta riippumatta yhtäläiset mahdollisuudet osallistua ja vaikuttaa toimintaan sekä miten häirintään puututaan ja sitä ennaltaehkäistään. Tasa-arvotilannetta arvioidessa voidaan keskustella ilmapiiristä, toiminnasta ja arvioinnista, häirinnästä tai syrjinnästä sekä pohtia toiveita ja kehittämideoita tasa-arvon edistämiseksi.

Henkilöstö voi käydä tasa-arvokeskusteluja pohtiessaan omaa suunnitelmaansa. Apuna voivat olla mm. seuraavat kysymykset:

1. Onko toimintamme tasa-arvoista? Kohdellaanko kaikkia lapsia tasa-arvoisesti?

- kohtelemmeko tyttöjä ja poikia samalla tavalla?
- kohtelevatko lapset toisiaan samalla tavalla?
- voivatko lapset tehdä niitä asioita, joista pitävät?
- odotammeko lapsen tekevän asioita vain sen takia, että hän on tyttö tai poika?
- vaikuttaako muiden mielipiteet valintoihimme?

2. Kokevatko lapset olonsa turvalliseksi?

- tulevatko lapset aamulla mielellään varhaiskasvatukseen?
- miten toimimme, jos lapsi ei tunne oloaan turvalliseksi?
- puutummeko kiusaamiseen riittävän hyvin?
- miten suhtaudumme tyttöjen ja poikien ystävyyteen?

3. Millainen on mielestäsi tasa-arvoinen varhaiskasvatusyksikkö?

- mikä meillä erityisesti edistää tasa-arvoa?
- onko sellaisia ongelmia, joihin voisit vaikuttaa omalla toiminnallasi?
- mitä muutoksia toivoisit?
- miten tiedotamme vanhempia tasa-arvo ja yhdenvertaisuusasioissa?

4. TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSTYÖN OSA-ALUEET

4.1. TOIMINNAN JÄRJESTÄMINEN

Toiminnassa huolehditaan, että lapset saavat varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Käytettävät työvälineet, työaineet ja materiaalit ovat kaikkien lasten saatavilla. Esiopetuksen oppilashuollon palveluiden tulee olla yhdenvertaisesti saavutettavissa riippumatta siitä, missä lapsi on esiopetuksessa.

Kaikilla lapsilla on oikeus turvalliseen toimintaympäristöön. Kaikissa yksiköissä on toimintamalli kiusaamiseen puuttumiseen ja kiusaamistapausten selvittämiseen.

Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon lasten edun ensisijaisuus, heidän oikeutensa ilmaista näkemyksensä ja tulla kuulluksi sekä heidän näkemystensä kunnioittaminen.

4.2. TOIMINNAN SUUNNITTELU JA ARVIOINTI

Varhaiskasvatuksessa arviointi perustuu varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetussuunnitelmassa esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseen. Arvioinnissa ei arvioida yksittäistä lasta vaan sitä, miten ryhmän aikuisten toiminta on tukenut lasta hänen kasvussaan ja oppimisessaan.

4.3. ELÄMÄNKATSOMUS, VAKAUMUS JA MIELIPIDE

Syrjintä vakaumuksen perusteella on laissa kielletty. Kiellettyä on myös oman syrjivän käytöksen perusteleminen vakaumuksella. Syrjintä vakaumuksen perusteella tarkoittaa ihmisen elämäkatsomuksellisten arvojen loukkaamista. Nivalan varhaiskasvatuksessa kunnioitetaan ihmisten erilaisia elämäntapoja ja – arvoja. Ilmapiiri on erilaisia vakaumuksia kohtaan avoin ja erilaisiin vakaumuksiin suhtaudutaan yhdenvertaisesti. Koska epäkunnioittava suhtautuminen toisen vakaumukseen saattaa johtua tietämättömyydestä ja ennakkoluuloista, pyritään järjestämään mahdollisuuksia tutustua erilaisiin arvomaailmoihin. Päiväkodeissa voi vierailta tasapuolisesti eri elämäkatsomuksellisia mielipiteitä edustavia vieraita. Virallisessa tiedotuksessa ja henkilökunnan antamassa neuvonnassa kunnioitetaan erilaisia vakaumuksia ja erilaisia arvopohjia. Ruokailussa otetaan huomioon vakaumukset sekä erityisruokavaliot.

4.4. ETNINEN TAUSTA, KANSALLISUUS JA KIELI

Etnisestä taustastaan, kansallisuudestaan tai kielestään riippumatta kaikki ovat samanarvoisia. Lasten, henkilökunnan ja vierailijoiden oikeutta etniseen ja kulttuuriseen identiteettiin kunnioitetaan. Rasismia ja etnistä syrjintää ei sallita. Tavoitteena on, että syrjintä ehkäistään jo ennalta. Syrjintätapaukset tunnistetaan ja niihin puututaan välittömästi. Monimuotoisuutta arvostavaa ja keskustelevaa toimintakulttuuria kehitetään sekä tuetaan tasa-arvoista kohtaamista ja vuorovaikutusta. Tulkkipalveluista pyritään huolehtimaan, jotta varhaiskasvatuksen ja kodin yhteistyötä voidaan toteuttaa huoltajan äidinkielestä huolimatta. Erilaisia ajattelu- ja toimintatapoja sallitaan ja hyväksytään. Monikulttuurisuutta pidetään positiivisena resurssina, johon erilaiset ihmiset tuovat täydentävää osaamista.

4.5. SEKSUAALINEN SUUNTAUTUMINEN

Moninaiselle sukupuolen tai sukupuolettomuuden ilmaisulle ja sukupuoli-identiteetin kehittymiselle ja sen pohtimiselle annetaan tilaa ja aikaa. Seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ei sallita. Erilaisten ihmisten kohtaamisen ja arvostamisen kulttuuria tuetaan ja edistetään. Hyväksyvää, avointa ja sallivaa ilmapiiriä rakennetaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

4.6. VAMMAISUUS JA TERVEYDENTILA

Ketään ei syrjitä vammaan tai terveydentilan perusteella. Ihmisen kohtelu on yhdenvertaista ja asiallista, on sitten kyse psyykkisestä tai fyysisestä sairaudesta tai vammasta. Varhaiskasvatustilain mukaan jokaisen lapsen pitää pystyä osallistumaan toimintaan lähipäiväkodissaan. Tarvittaessa tehdään erityisjärjestelyjä tai varhaiskasvatuspaikka osoitetaan yksikköön, jossa erityisjärjestelyt ovat mahdollisia. Esteettömät kulkureitit merkitään selkeillä opasteilla. Esteettömyys (portaat, hissit, ovet, wc-tilat, valaistus, hälyä ja kaikua vaimentavat materiaalit) varmistetaan suunniteltaessa uusia rakennuksia tai peruskorjattaessa vanhoja tiloja.

5. TOIMENPITEET TASA-ARVON EDISTÄMISEKSI

Sukupuolitietoinen toiminta varhaiskasvatuksessa perustuu herkkyydelle tunnistaa yksilöllisyys ja persoonallisuus jokaisessa lapsessa. Toiminnassa tunnistetaan sukupuolittavia yhteiskunnallisia ja kulttuurisia rakenteita ja puretaan niitä. Sukupuolitietoinen toiminta rakentaa johdonmukaisesti sukupuolten tasa-arvoa. Sukupuolitietoinen lähestymistapa tunnistaa sukupuolten erot, mutta ei pidä niitä ainoastaan biologisina, vaan myös kulttuurisesti ja sosiaalisesti muotoutuneina.

Sukupuolitietoisessa toiminnassa lasta ei määritellä hänen sukupuolensa mukaan ja ymmärretään, että sukupuolen ilmentäminen saattaa vaihdella tilannekohtaisesti ja yksilöllisesti.

Sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta varhaiskasvatuksen keskeisiä piirteitä ovat oikeudenmukaisuus ja eettisyys. Lapsen sukupuoli ei saa vaikuttaa toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Arviointi on tasapuolista eikä perustu lapsen sukupuoleen tai sukupuoleen liittyviin stereotyyppioihin. Tasa-arvolain mukaan myös opetusaineistojen tulee tukea tasa-arvotyötä.

TOIMINNALLINEN TASA-ARVO JA YHDENVERTAISUUSUUNNITELMA

Suunnitelma on laadittava yhteistyössä henkilöstön kanssa

Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986) 1 §

Lain tarkoituksena on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 1 § Lain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa.

Päiväkoti:				
Selvitys varhaiskasvatuksen toimipaikan tasa-arvotilanteesta:				
Yksikön suunnitelma ja toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi:				
Kehitettävä teema	Tavoite	kehittämistoimenpiteet	Aikataulu, vastuuhenkilöt, arvioinnin aikataulu	Arvioinnin tulokset

<https://yhdenvertaisuus.fi/>

<https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-edistaminen/tasa-arvosuunnittelu>

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/tasa-arvo-ja-yhdenvertaisuussuunnitelma>

<https://www.finlex.fi>

https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/pdf/Composito_SU_pdf_netiversio.pdf

<https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/tasa-arvotyö-taitolaji>